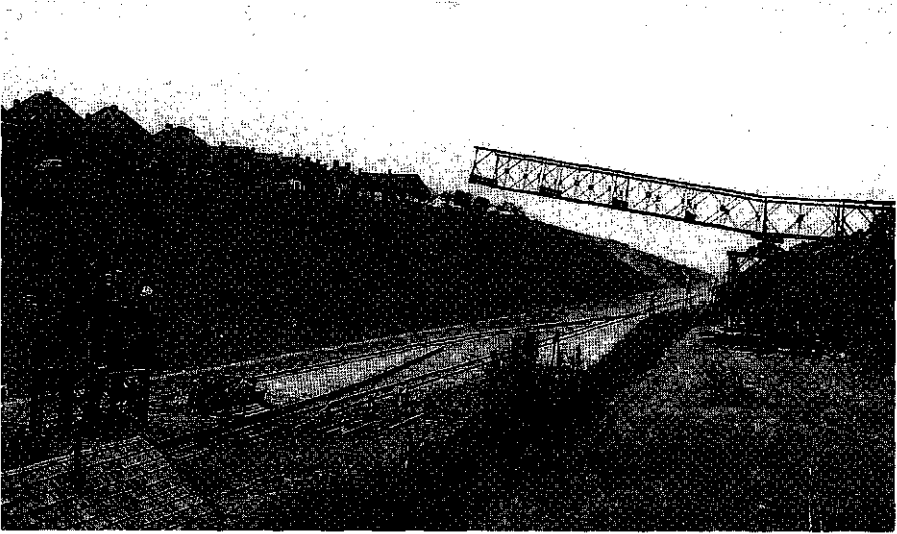

Brugslagoefening "Pluto", 1954

A.C. Snaterse / Willem H. Strous

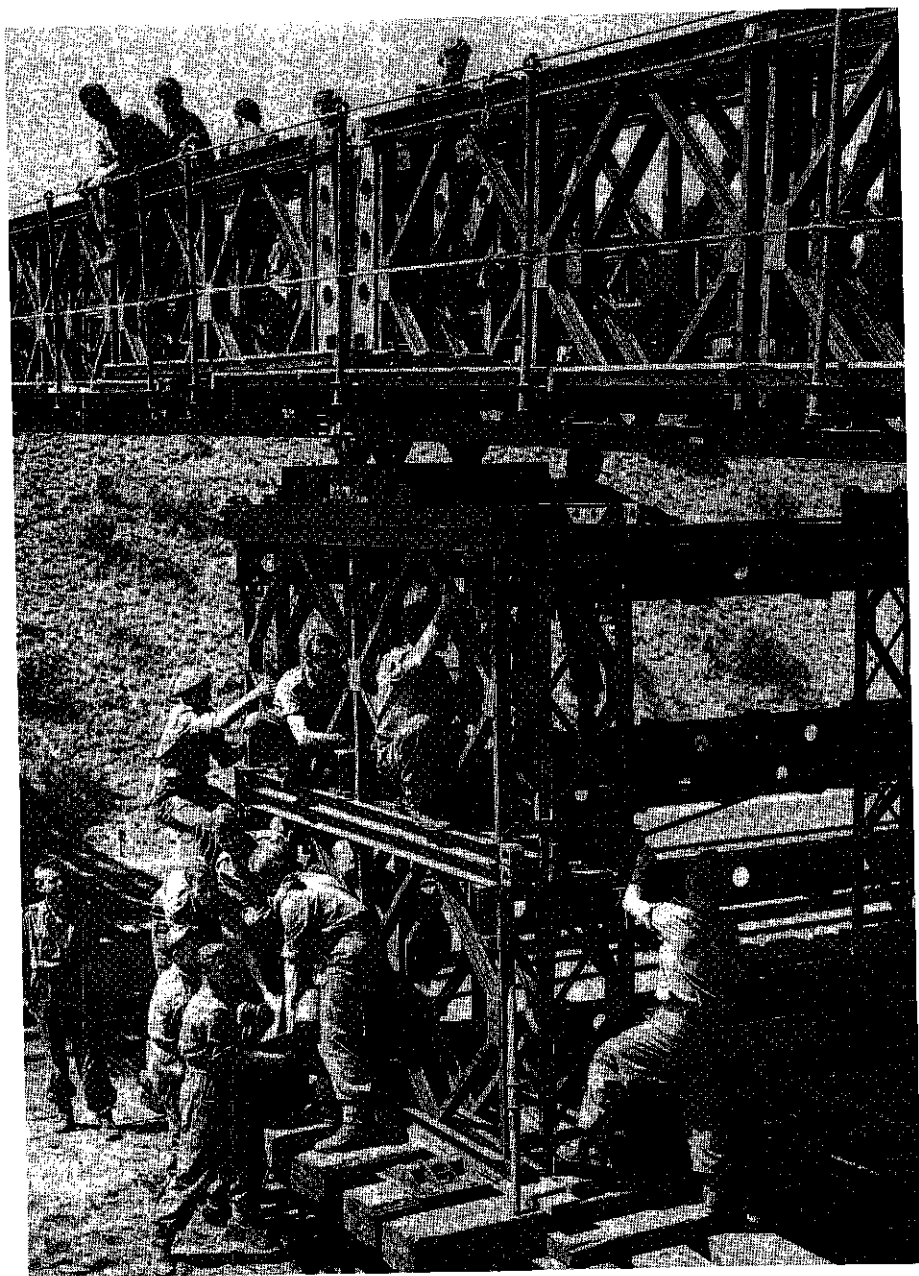
Naar aanleiding van het artikel over Het Spoorgat in Rhenen in het september 2001-nummer van ons tijdschrift werd de redactie benaderd door de heer A.C. Snaterse te Laren. Hij had het artikel gekregen via zijn zoon ds. M. Snaterse, predikant van de hervormde wijkgemeente Rhenen-Hoog. Als dienstplichtig militair in de jaren 1953-1955 had hij zo zijn eigen ervaringen, door foto's ondersteund, met ons spoorgat.

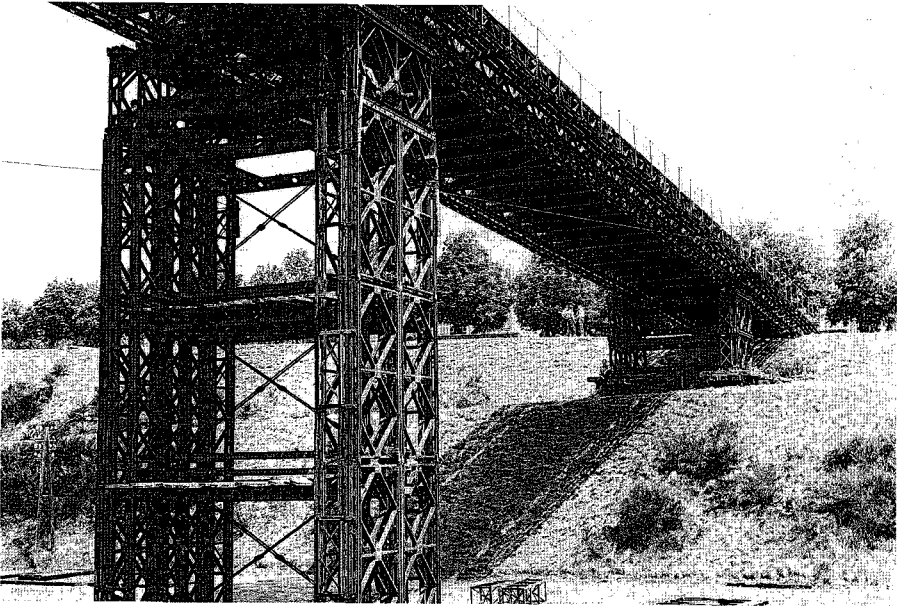
De Bailybrug in aanbouw vanaf de Kastanjelaan richting Spoorbaanweg (coll. A.C. Snaterse)

De persoonlijke herinneringen van de heer Snaterse en zijn foto's willen wij u niet onthouden. De genie-oefening onder de naam "Pluto" moet voor een gedeelte van de Rhenense bevolking een vermaak, een aangename afwisseling in het dagelijks leven, zijn geweest getuige de vele toeschouwers die op één van de foto's zijn te zien. Ook uit de memoires van de heer Snaterse blijkt dat vooral de meisjes in Rhenen veel belangstelling hadden; niet zozeer waarschijnlijk voor het technische aspect van de oefening als wel voor de meest jonge uitvoerders.

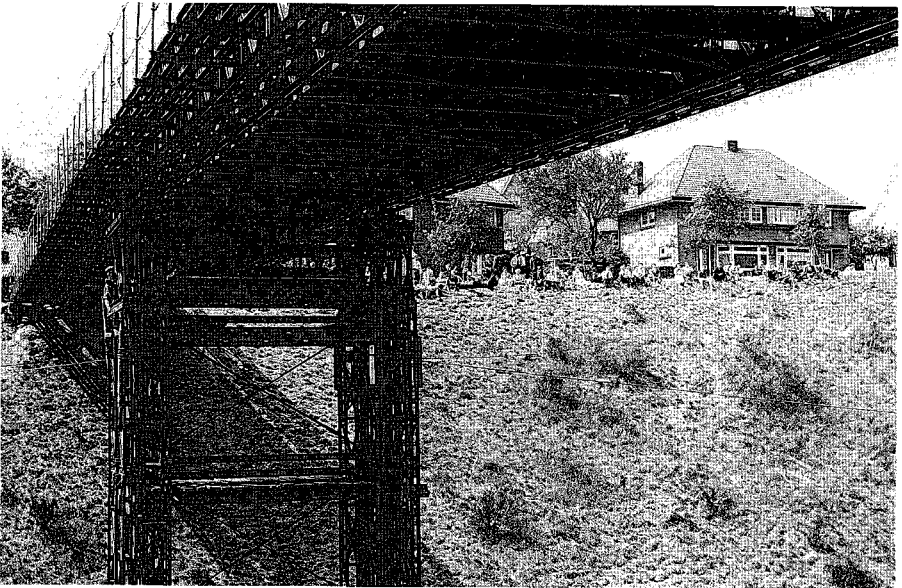
Nadat in een bestuursvergadering de inhoud van het eerstvolgende nummer van ons tijdschrift werd besproken dook onze voorzitter de heer Deys in zijn omvangrijke fotocollectie om met een aantal foto's te voorschijn te komen die over hetzelfde onderwerp gaan. Toen bleek ook dat er niet één Bailybrug, die van de

Het was hard werken bij de bouw van de brug (coll. dr. H.P.Deys)

Gezicht vanuit het spoorgat naar de Kastanjelaan (coll. dr. H.P. Deys)

Gezicht vanuit het spoorgat naar de Spoorbaanweg. Het werk trok veel bekijks (coll. dr. H.P. Deys)

heer Snaterse over het spoorgat, gelegd werd, maar dat er drie bruggen werden geslagen tijdens deze oefening "Pluto", die duurde van 21 mei tot en met 3 juni 1954, in de omgeving van Rhenen.

Over de Grift werd een Baileybrug gebouwd van ongeveer 40 meter lengte; over het spoorweggraven een brug van ongeveer 80 meter; en over de Rijn een drijvende aluminium dekliggerbrug van 190 meter. Op 28 mei 1954 waren de drie bruggen gereed en werden zij gebruikt voor de overtocht van een aantal colonnes waarbij over de dekliggerbrug o.m. een aantal zware tanks trokken.

Van de bruggen over de Rijn en de Grift hebben wij helaas geen foto's. Wie wel? Wij hopen dat de foto's en het verhaal van de heer Snaterse bij een aantal van onze oudere leden/lezers, het is per slot bijna vijftig jaar geleden gebeurd, persoonlijke herinneringen naar boven zullen halen.

Uittreksel uit "Militaire Dienst, Herinneringen november 1953 tot november 1955" van Aat C. Snaterse te Laren NH, geboren 15 januari 1933.

Het leukste vond ik de lessen in het bouwen van bruggen en dan vooral natuurlijk het werkelijke bouwen. Allereerst de roemruchte Engelse Baileybrug, overbekend uit de Tweede Wereldoorlog, een stelsel van stalen vakwerkliggers, aan elkaar vast gemaakt met behulp van zware bouten. Tussen de spanten kwamen stalen liggers en daarop een houten wegdek. Dit type brug was slechts geschikt voor eenrichtingverkeer. Het vernuftige was dat de brug op één oever in elkaar gezet kon worden en met behulp van goed ondersteunde rollen naar de overkant kon worden geduwd, terwijl er achteraan telkens een stuk werd aangezet. Je moest er dan natuurlijk wel voor zorgen dat het stuk vòòr de rollen zwaarder, c.q. langer bleef dan het stuk er voorbij, anders kieverde de brug voorover.

Moest er zwaarder verkeer over? Geen nood, de brug kon in verdiepingen weer aan elkaar gekoppeld worden om hem sterker te maken. Er schijnt zelfs eens een brug gebouwd te zijn met meerdere verdiepingen en twee rijstroken boven elkaar. Als een overspanning te groot was moest er gewerkt worden met een of meer tussenpijlers.

Een brugslagoefening, die mij is bijgebleven, is die van onze opleidingscompagnie van de Genieschool uit Soesterberg (onder de codenaam "Pluto") in Rhenen; ik was inmiddels opgeklommen tot korporaal. De oefening vond plaats een paar honderd meter vanaf de plek waar nu onze zoon Martin met zijn gezin woont en dat is achteraf gezien toch wel bijzonder. Martin woont aan de Jan van Arkelweg en als ik de toen gemaakte foto's goed bekijk bestond die weg nog niet in 1954. Rhenen ligt op de Grebbeberg, de laatste zuidelijke uitloper van de Utrechtse Heuvelrug. Er is daar een uitgraving gemaakt (in de wandeling "Spoorgat")

genoemd) om een spoorweg aan te leggen van Amersfoort naar Kesteren in de Betuwe met een spoorbrug over de Rijn. De lijn is in 1886 in gebruik genomen maar in de Tweede Wereldoorlog buiten gebruik geraakt. De spoorbrug was in mei 1940 al gedeeltelijk vernield door Nederlandse troepen, maar door de Duitsers weer hersteld. Een geallieerd bombardement in 1944 vernielde de brug definitief en in 1952 werd besloten de spoorbrug te vervangen door een verkeersbrug. Pas in 1981 werd de spoorlijn Utrecht-Rhenen weer in gebruik genomen met Rhenen als eindpunt.

Het Spoorgat was in 1954 dus niet in gebruik en daarom kon de Genie van de gelegenheid gebruik maken om een Baileybrug te bouwen over de uitgraving. Onze compie werd ergens op de Grebbeberg gelegerd in tenten en elke dag togen wij lopend naar het Spoorgat om ons werk uit te voeren. Ik weet niet meer hoeveel dagen wij hebben gebouwd om de brug klaar te krijgen, maar – ervan uitgaande dat de gehele oefening veertien dagen duurde en afbreken evenveel werk was als opbouwen – denk ik dat de brug er na zeven dagen compleet lag.

Er werden twee tussenpijlers gebouwd, eveneens van Bailey-onderdelen, en daaroverheen kwam de brug, die vanaf de oostkant werd gemonteerd en uitgeschoven. De rollen stonden op een tussenpijler en het spannendste moment was natuurlijk dat waarop het voorste element – de zogenaamde neus, die geknikt op de brug was gemonteerd - de tussenpijler bereikte. Zou hij inderdaad keurig op de rollen van de pijler terechtkomen? Ja hoor, dat lukte voortreffelijk.

Je begrijpt, zo'n klus trok heel wat bekijks en ook de jongedames uit Rhenen lieten zich niet onbetuigd, want dat was toch wel een aangename afwisseling, al die

Het eerste voertuig op de brug. De militair met het geweer over de schouder is de heer A.C. Snaterse (coll. A.C. Snaterse)

Een zeer zwaar voertuig, een Wayne Crane, passeert de brug (coll. dr. H.P. Deys)